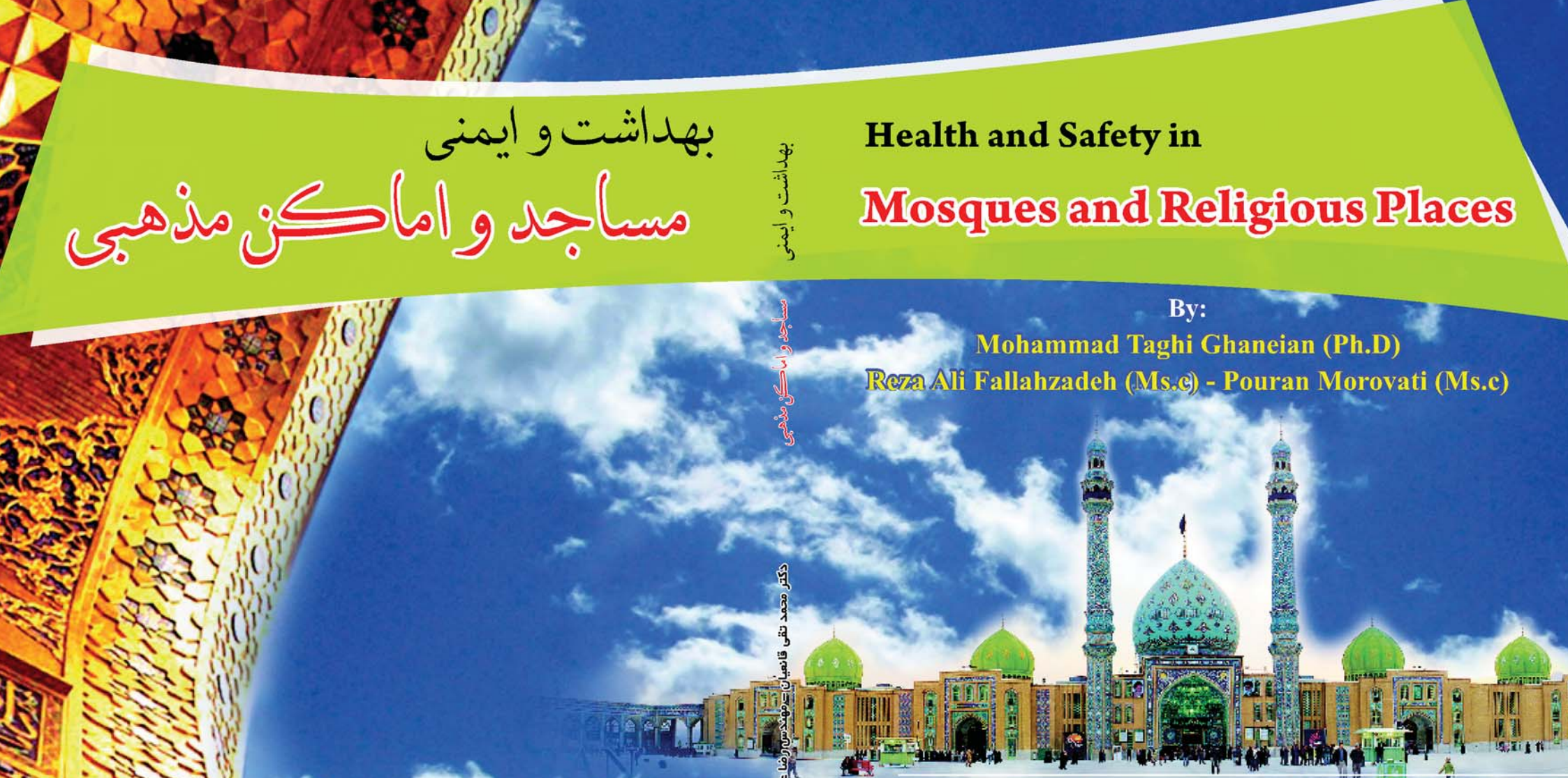
بهداشت و ایمنی
مساجد و اماکن مذهبی

Health and Safety in
Mosques and Religious Places

By:
Mohammad Taghi Ghaneian (Ph.D)
Reza Ali Fallahzadeh (Ms.c) - Pouran Morovati (Ms.c)

مؤلفین و گردآورندگان:
دکتر محمد تقی قانعیان
مهندس رضا علی فلاح زاده-مهندس پوران مروتی

ISBN:978-964-2580-91-0
9 789642 580910
آثار سبحان
SOBHAN
یار

بهداشت و ایمنی
مساجد و اماکن مذهبی
دکتر محمد تقی قانعیان-مهندس رضا علی فلاح زاده - مهندس پوران مروتی

بسم الله الرحمن الرحیم

بهداشت و ایمنی

مساجد و اماکن مذهبی

مؤلفین و گردآورندگان:

دکتر محمد تقی قانعیان

عضو هیأت علمی و مدیر گروه بهداشت محیط، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد

مهندس رضاعلی فلاح زاده – مهندس پوران مروتی

دانشجوی کارشناسی ارشد بهداشت محیط، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد

سرشناسه:	: قانعیان، محمدتقی، ۱۳۵۳ –
عنوان و پدیدآور	: بهداشت و ایمنی مساجد و اماکن مذهبی/ مولفین و گردآورندگان محمدتقی قانعیان، رضاعلی فلاح‌زاده، پوران مروتی.
مشخصات ناشر	: تهران: آثار سبحان: انتشارات یاررس، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: 978-600-6531-08-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: مسجدها -- بهداشت
موضوع	: مسجدها -- پیش‌بینی‌های ایمنی
شناسه افزوده	: فلاح‌زاده، رضاعلی، ۱۳۶۱ –
شناسه افزوده	: مروتی، پوران
رده‌بندی کنگره	: BP۲۶۱/ق۲ب۹ ۱۳۹۲
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۷۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۷۸۰۲۱

نام کتاب: بهداشت و ایمنی مساجد و اماکن مذهبی
مؤلفین و گردآورندگان: محمد تقی قانعیان – رضاعلی فلاح‌زاده – پوران مروتی
ناشر: انتشارات آثار سبحان (با همکاری یاررس)
نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۲
تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه
چاپ: دانش
قیمت: ۶۵۰۰ تومان

مرکز پخش: انتشارات آثار سبحان و انتشارات یاررس

تهران: میدان انقلاب - خیابان انقلاب – نرسیده به خیابان ۱۲ فروردین – ساختمان ولی‌عصر (عج) پلاک ۱۳۱۴ – طبقه دوم

تلفن: ۶۶۹۷۱۱۱۲ – ۶۶۹۷۱۰۴۰

فروشگاه

تهران: میدان انقلاب - خیابان انقلاب – روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران – پاساژ کتابسرای اندیشه – کتابفروشی آثار سبحان

تلفن: ۶۶۴۱۸۱۹۲

www.asaresobhan.com
email: asaresobhan2000@yahoo.com

کلیه حقوق معنوی و مادی برای ناشر محفوظ می‌باشد و هرگونه تکثیر از این اثر پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

پیشگفتار آیت الله حاج سید محمد کاظم مدرسی
پیشگفتار دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
پیشگفتار مدیر کل دفتر آموزش و ارتقاء سلامت
پیشگفتار مؤلفین

فصل اول: اهمیت مسجد و بهداشت از دیدگاه قرآن و روایات ۱۳

۱-۱- مقدمه ۱۳
۱-۲- مبانی نظام بهداشت و سلامتی در اسلام ۱۳
۱-۳- اهداف نظام بهداشت و سلامتی در اسلام ۱۷
۱-۴- اهمیت بهداشت مساجد ۱۹
۱-۵- روایات مرتبط با اهمیت مسجد و بهداشت ۲۱

فصل دوم: بیماریهای قابل انتقال در اماکن عمومی ۳۰

۲-۱- مقدمه ۳۰
۲-۲- بیماری‌های ویروسی ۳۱
۲-۳- بیماری‌های باکتریایی ۳۴
۲-۴- بیماری‌های انگلی ۴۰

فصل سوم: اصول بهداشت محیط مساجد و اماکن مذهبی ۴۳

۳-۱- مقدمه ۴۳
۳-۲- صحن و فضای داخل مسجد ۴۳
۳-۳- فرش ۴۴
۳-۴- دستگیره‌ها و نرده‌ها ۴۴
۳-۵- البسه مشترک (چادر و عبا)، سجاده، مهر و تسبیح ۴۵
۳-۶- وضوخانه ۴۵
۳-۷- سرویس‌های بهداشتی ۴۶
۳-۸- آب آشامیدنی ۴۷
۳-۹- بهداشت فردی ۴۸
۳-۱۰- ظروف ۴۹
۳-۱۱- زباله ۵۱
۳-۱۲- نصب توری ۵۱
۳-۱۳- کفشداری ۵۱
۳-۱۴- روشنایی در مسجد ۵۲
۳-۱۵- صدا در مسجد ۵۴
۳-۱۶- تهویه و دمای مسجد ۵۴
۳-۱۷- بهداشت جوراب ۵۵
۳-۱۸- آشپزخانه ۵۶
۳-۱۹- استعمال دخانیات ۶۲
۳-۲۰- انتخاب محل مناسب برای بنای مسجد ۶۲

فصل چهارم: بهداشت مواد غذایی در مساجد و اماکن مذهبی ۶۳

۴-۱- مقدمه ۶۳
۴-۲- طبقه بندی مواد غذایی از نظر فساد پذیری ۶۳
۴-۳- عوامل مسبب آلودگی و فساد مواد غذایی ۶۳
۴-۴- بیماری‌های منتقله از مواد غذایی ۶۴
۴-۵- ذبح دام و بهداشت گوشت ۶۴
۴-۶- شیر ۶۷
۴-۷- سبزیجات ۶۷
۴-۸- علائم فساد در مواد غذایی متداول ۷۰
۴-۹- مواد غذایی منجمد ۷۱
۴-۱۰- دمای مناسب جهت نگهداری مواد غذایی ۷۲
۴-۱۱- توصیه‌های غذایی جهت افطار در ماه رمضان ۷۳
۴-۱۲- توصیه‌های غذایی در ایام ماه محرم ۷۴

فصل پنجم: کاربرد گندزداها و مواد ضدعفونی‌کننده در مساجد و اماکن مذهبی ۷۸

۵-۱- مقدمه ۷۸

۵-۲- روش‌های گندزدایی ۷۸
۵-۳- خصوصیات یک گندزدای شیمیایی مناسب..... ۷۹
۵-۴- کاربرد گندزداهای شیمیایی..... ۸۰
۵-۵- توصیه‌های ایمنی در کاربرد مواد گندزدا..... ۸۴

فصل ششم: مبارزه با حشرات و جوندگان و کاربرد سموم ۸۵

۶-۱- مقدمه ۸۵
۶-۲- پشه ۸۵
۶-۳- مگس ۸۷
۶-۴- ساس..... ۸۸
۶-۵- شپش..... ۸۹
۶-۶- کک ۹۰
۶-۷- سوسری‌ها (سوسک) ۹۱
۶-۸- موش..... ۹۳
۶-۹- توصیه‌های ایمنی در کاربرد سموم..... ۹۴

فصل هفتم: اصول ایمنی درمساجد و اماکن مذهبی ۹۶

۷-۱- مقدمه..... ۹۶
۷-۲- ایمنی گاز..... ۹۶
۷-۳- پیشگیری از سقوط افراد..... ۱۰۱
۷-۴- ایمنی برق..... ۱۰۴
۷-۵- شرایط راه‌های خروجی در مساجد و اماکن مذهبی..... ۱۰۶

فصل هشتم: فوریّت‌های پزشکی در مساجد و اماکن مذهبی ۱۰۹

۸-۱- مقدمه..... ۱۰۹
۸-۲- خونریزی ۱۰۹
۸-۳- شوک..... ۱۱۴
۸-۴- مسمومیت ۱۱۷
۸-۵- ایست قلبی تنفسی..... ۱۱۹
۸-۶- سوختگی..... ۱۲۲
۸-۷- خفگی با جسم خارجی ۱۲۷
۸-۸- شکستگی..... ۱۲۹
۸-۹- صدمات سر..... ۱۳۱
۸-۱۰- صدمات نخاعی ۱۳۲
۸-۱۱- تشنج..... ۱۳۳
۸-۱۲- آسیب سرمایی موضعی ۱۳۴
۸-۱۳- غرق‌شدگی..... ۱۳۶
۸-۱۴- صدمات چشم..... ۱۳۷
۸-۱۵- درد قفسه سینه و حمله قلبی ۱۳۹
۸-۱۶- گزیدگی‌ها..... ۱۴۱
۸-۱۷- سنکوپ (غش کردن)..... ۱۴۲
۸-۱۸- سکته مغزی..... ۱۴۳
۸-۱۹- مسمومیت با منوکسیدکربن..... ۱۴۴
۸-۲۰- توصیه‌های عمومی..... ۱۴۵

پیوست ۱۴۶

فرم بررسی وضعیت بهداشت‌مساجد و اماکن مذهبی ۱۴۶
فرم بررسی وضعیت بهداشت آشپزخانه مساجد و اماکن مذهبی ۱۵۱
فرم بررسی وضعیت ایمنی مساجد و اماکن مذهبی ۱۵۶

منابع ۱۵۹

بسم الله الرحمن الرحیم

پیشگفتار آیت الله حاج سید محمد کاظم مدرسی

در حدیث شریف قدسی آمده است که سه دسته از انسان‌ها مانع از نزول عذاب الهی هستند. دسته اول کسانی که در راه رضای خدا به یکدیگر مهر و محبت می‌ورزند، دسته دوم کسانی که در راه عمران و آبادانی مساجد قدم بر می‌دارند و دسته سوم انسان‌هایی که در نیمه‌های شب به استغفار سحری می‌پردازند [مستدرک الوسائل ۳۶۶/۳].

به یقین یکی از ناب‌ترین مکان‌هایی که تمامی گروه‌های سه گانه فوق را در خود جای می‌دهد و پرورش می‌بخشد، مساجد هستند. مساجدی که بهترین بقعه‌های روی زمین به شمار می‌روند. چرا که تجمع مسلمانان و مؤمنان در مسجد، به خاطر رضای خدا و با تشکیل صفوف منظم و منسجم، روشن‌ترین مصداق مهر و محبت را به تجلی می‌کشد. از سوی دیگر، گرچه عمران مساجد در پاره‌ای از موارد به ساخت و ساز فیزیکی آنها گفته می‌شود، اما عملی‌ترین تجسم عمران مساجد به رفت و آمد و اقامه نماز و عبادات تعبیر شده است.

همچنین، علاوه بر آنکه در بسیاری از فصول سال به مانند شب‌های ماه مبارک رمضان و ایام اعتکاف، مؤمنان به استغفار سحری در مساجد می‌پردازند، مسجد جایگاه تربیت مؤمنان است که حلاوت ذکر را با استغفار در نیمه‌های شب کاملاً در وجود خود احساس می‌کنند. در سخن دیگری از امیر مؤمنان علی علیه السلام آمده است که:

انسانی که به مسجد رفت و آمد می‌کند (دست کم) یکی از امور هشت گانه زیر را به خود اختصاص می‌دهد:

اول: برادر ایمانی که در مسیر خداوند، از او استفاده کند.

دوم: علم و دانش نو و تازه

سوم: فهم و درک آیه‌ای از آیات قرآن

چهارم: شنیدن سخنی که او را به هدایت رهنمون باشد.

پنجم: رحمتی که انتظار آن را از جانب خداوند می‌کشد.

ششم: سخنی که او را از گمراهی و هلاکت باز دارد.

هفتم: ترک گناه به سبب روح خشیت و خداترسی که در پرتوی آمد و شد به مسجد به قلب او وارد شده است.

هشتم: ترک گناه به خاطر حیا از برادران ایمانی خود که در مسجد با آنان آشنا شده است [من لا یحضره الفقیه ۲۳۷/۱].

اما این همه در سایه احکام و آدابی است که با استفاده از دستورات و بیانات صاحب شریعت به ما رسیده است. یکی از این آداب رعایت بهداشت و تمیز نگه داشتن مسجد است. البته بهداشت مساجد منحصر به نظافت خود مسجد نیست بلکه براساس آموزه‌های اصیل دین، هر آنچه که با مساجد در ارتباط است باید از بهداشت و تمیزی برخوردار باشد.

از این رو دستوراتی به مانند "با وضو بودن"، "غسل مستحبی"، "دوری از مسجد در حالی که سیر یا پیاز خورده باشیم" و "لزوم تطهیر دیوار بیرونی مسجد" را در احکام و آداب مسجد می‌بینیم. اینک به جا است تا به روایاتی در باب نظافت و بهداشت مسجد اشاره شود.

پیامبر خدا (●): "کسی که خانه خدا را در روز پنج شنبه، شب جمعه خاکروبی کند و به اندازه غباری که در چشم می‌رود از مسجد خاک بر گیرد خداوند او را مورد آمرزش خویش قرار خواهد داد" [وسائل الشیعه ۵۱۱/۳].

امام صادق (●): "کسی که مسجد را جاروب کند، خداوند، پاداش آزاد کردن بنده‌ای را برای او می‌نویسد و اگر از این مسجد به اندازه خاشاکی که در چشم می‌رود غبار برگیرد، خداوند عزوجل دو بهره و نصیب از رحمت خویش را به وی عطا می‌فرماید" [بحارالانوار ۳۸۳/۸۰].

امام صادق (●): "بهشت و حوریان مشتاق ملاقات با کسانی هستند که مساجد را جاروب می‌کنند و به اندازه خاشاکی که در چشم می‌رود از آن خاک بر می‌گیرند" [بحارالانوار ۳۸۲/۸۰].

پیامبر خدا (●): "هرکس بخواهد بدنش از دستبرد کرم‌ها در زیر زمین در امان باشد بایستی مساجد را جاروب کند" [مستدرک الوسائل ۳۸۵/۳].

اینک بحمد الله در پرتوی نظام مقدس جمهوری اسلامی و امنیت و آرامشی که برای اندیشمندان و محققان اسلامی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ پدیدار گشته است، تحقیقات و تألیفات فراوانی که بسیاری از آنها به زبان فارسی تدوین و گردآوری شده است، در جامعه دینی ما نشر یافته که هرکدام در جای خود مؤثر و مفید واقع شده است.

یکی از این آثار، کتاب حاضر است که با عنوان "بهداشت و ایمنی مساجد و اماکن مذهبی" توسط فاضل ارجمند و پژوهشگر خوش سلیقه جناب آقای دکتر محمد تقی قانعیان و همکاران ایشان نشر یافته است.

این کتاب که دلسوزانه و متدینانه تدوین یافته در نوع خود کم نظیر است و امید است دست‌اندرکاران محترم مساجد اعم از روحانیون، هیئت‌های امناء، خادمان و حتی نمازگزاران و علاقه‌مندان به فرهنگ مسجد از آن بهره کامل را داشته باشند.

رعایت امور بهداشتی در مساجد آثار و برکات فراوانی را در پی دارد که به بخشی از آنها اشاره می‌شود:

۱- سلامت جسمی و روحی مسجدیان
۲- افزایش طول عمر مسجدیان
۳- جذب بیشتر اقشار مختلف به مسجد
۴- حرمت نهادن به بهترین مکان‌ها
۵- رغبت بیشتر برای حضور حداکثری در مسجد
۶- عینیت بخشیدن به دستورات دینی
۷- معرفی صحیح و زیبای اماکن دینی

و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته

یزد- استاد حوزه علمیه

۱۳ رجب الخیر ۱۴۳۴

سید محمد کاظم مدرسی

پیشگفتار دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری

انسان موجودی پرستشگر است و در اعماق جان خود نیاز به ارتباط با ماوراء طبیعت و خضوع در مقابل عظمت خالق هستی را حس می‌کند. این، نوعی خداشناسی و گرایش ناخودآگاه به خداست. حتی وجود بت‌پرستی و اشکال مختلف شرک در تاریخ بشر، خود دلیل بر همین گرایش درونی به نیایش با پروردگار است. گرایشی که چون در حوزه آگاهی و تفکر بشر قرار نگرفته است، بجای پرستش آفریدگار یکتا و بی همتای هستی، در شکل پرستش نمادهایی ساختگی از او جلوه‌گر شده است.

از نظر اسلام، ابتدا باید قدرت برتر حاکم بر آفرینش و آفریننده حکیم و مهربان هستی را به درستی شناخت و آنگاه آگاهانه به او عشق ورزید و پرستش کرد. این نیایش ارتباطی دو سویه است که از یک سو انسان با عشق و دلدادگی خالق خویش را می‌خواند و از سوی دیگر، پروردگار با همه عظمتش بنده خویش را با رحمت و لطف می‌نگرد"فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ = پس مرا یاد کنید [تا] شما را یاد کنم، سوره بقره آیه ۱۵۲" و از آنجا که معبود مهربان عالم، بسیار به انسان نزدیک است "وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ = و ما از رگ گردن به او نزدیکتریم، سوره ق آیه ۱۶" پس، پرستش او در هر مکان میسر و چشیدن شیرینی یاد و نیایش او در هر زمان ممکن است. با اینحال، به استناد آیات قرآن و روایات، پرستش و نیایش در مسجد به دلایلی مورد توصیه و تأکید جدی قرار گرفته است که عبارتند از:

- عبادت با آموزش وکسب آگاهی‌های دینی همراه شود. مسجد هم پایگاهی برای دعا و عبادت و هم آموزشگاهی جهت تبیین باورهای دینی است. عقاید، احکام و اخلاق اسلامی از این پایگاه به مسلمانان آموزش داده شده و تقویت ذکر و فکر، تکامل انسان را رقم می‌زند.
- در اسلام اگر عبادت به شکل پیوستن به خالق و بریدن از مخلوق باشد مورد قبول خداوند نیست. عبادت مطلوب از نگاه اسلام عبادتی است که ارتباط با خالق و مخلوق را در پی داشته باشد.
- اسلام دینی اجتماعی است که نه فقط به رفتارهای فردی انسان بلکه به رفتارهای جمعی او نیز رنگ و بوی الهی می‌دهد. بخش زیادی از احکام آن، دستوراتی جهت تکامل اجتماعی انسان است و مسجد مرکزی برای تحقق این هدف می‌باشد.

– هر تفکر، هر چند زیبا و خردمندانه، تا به صورت تشکل در نیاید ضمانتی برای حیات و تحقق اجتماعی آن وجود ندارد و به صورت نظریه‌ای در کتابخانه‌ها و یا حداکثر خانه‌ها در می‌آید. مسجد مرکز حضور تفکر اسلامی در محله، شهر، کشور و جهان است.

بنابراین، مسجد مرکز نیایش، پرستش، آموزش، تذکر، تفکر، ارتباط با انسان‌های موحد، همدلی و همراهی با آنان و ... بوده و باید باشد. و این امر، آنچنان جایگاه با شکوهی به مسجد بخشیده است که دارای قداست، اهمیت و احکام ویژه‌ای است. در قرآن واژه مسجد ۲۲ بار و واژه مساجد ۶ بار تکرار شده است و تأسیس مسجد، عمران، آبادانی، تطهیر و نظافت آن مورد تأکید آیات قرار گرفته است.

از توصیه‌های جدی اسلام در این باره بهداشت مساجد است که همواره مورد توجه مسلمانان نیز بوده است و قرن‌ها مساجد را به نمادی از زیبایی و پاکیزگی تبدیل کرده است. مجموعه حاضر تلاشی است از طرف جمعی از متخصصین بهداشت محیط که جهت جلب توجه بیشتر به این فریضه مهم الهی تدوین گردیده است. امید است این کار کوچک، تلنگری به اذهان بندگان خدا، جهت توجه بیشتر به بهداشت مساجد و راهنمای آنان برای آشنایی با دستورات کاربردی بهداشت و نظافت خانه‌های خدا باشد و تهیه کنندگان را نیز از خزانه رحمت بی‌کرانه پروردگار نصیبی فرود آورد.

دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوق یزد

پیشگفتار مدیر کل دفتر آموزش و ارتقای سلامت

کسی که به بنده بودن خود در پیشگاه الهی معتقد باشد به خوبی می‌داند که هیچ عمل قابل عرضه‌ای که انجام آن حق عبودیت خداوند را ادا کند در اختیار ندارد، بلکه تنها و تنها به فضل خداوند امید می‌بندد تا او را نجات بخشد و به سعادت ابدی برساند.

فضل الهی تجلیات مختلفی دارد که حضور در مسجد یکی از آن تجلیات است. مسجد ضیافتی است الهی که بهره مندی هر فردی از آن به چهار مؤلفه بنیادین معرفت، نیت و همت، آداب و اعمال و قبولی اعمال بستگی دارد. پیش از آنکه بدانیم نزد که می‌رویم و در برابر چه عظمتی قصد زانو زدن داریم باید در برابر این پرسش قدری تأمل کرد که پا به کجا می‌گذاریم. مسجد مکان مقدسی است که به واسطه وابستگی به خداوند اعتبار و عزت می‌یابد. خداوند متعال آن را محل تسبیح و تقدیس خود قرار داده است قرآن کریم در آیات ۳۶ و ۳۷ سوره نور به این حقیقت، اشاره دارد. چنین مکان مقدسی که یکی از عوامل مهم شکل‌گیری سبک زندگی معنوی است محققاً در ابعاد مختلف جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی جامعه تأثیر بسزایی خواهد داشت.

بر همین اساس، مساجد بعنوان اولین پایگاه فرهنگی و تاریخی در اسلام می‌توانند به کانون‌هایی برای توسعه آموزش و ارتقای سلامت در ابعاد مختلف جسمی، روحی و روانی، اجتماعی و معنوی مبدل شوند و علاوه بر تأمین، حفظ و ارتقای سلامت معنوی مؤمنان خداجو، بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی آنان و در نهایت سلامت همه جانبه انسان و تربیت نسلی سالم تأثیر بگذارند.

هدف مجموعه پیش‌رو، آشنایی بیشتر روحانیون معظم، هیئت‌های امنا و مسئولین مساجد، کارشناسان آموزش و ارتقای سلامت، کارشناسان بهداشت محیط و سایر کارشناسان بهداشتی حوزه معاونت بهداشت با شاخص‌های کاربردی مباحث بهداشت امور مساجد و بستر ارتقای سلامت معنوی بوده است. امید است این حرکت سازنده مقبول درگاه حضرت حق قرار گیرد و با مشارکت صمیمانه همه دست اندرکاران، شاهد تحولات و پیشرفت‌های علمی و عملی در زمینه توانمند سازی مردم در شناخت عوامل تأثیرگذار بر سلامت فردی، اجتماعی و بالاخص سلامت معنوی باشیم. در همین راستا زحمات ارزشمند جناب آقای دکتر قانعیان و همکاران ایشان در تألیف این اثر قابل تقدیر می‌باشد.

ومن اللّه التوفیق

دکتر محمد حسین تقدیسی

مدیر کل دفتر آموزش و ارتقای سلامت

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

پیشگفتار مؤلفین

هر مکانی که به نام مسجد بنا شود رعایت حرمت آن بر همه مسلمین واجب است چرا که مساجد خانه‌های خدا بر روی زمین هستند. مسجد همواره پایگاه و محل اجتماع مؤمنین علی الخصوص علماء و بزرگان دین بوده و بستر مناسبی برای رشد و تربیت نیروهای مخلص و انسان‌های خداجوی و متدین است. مساجد محل تجمع انسان‌های خداجوی جهت عبادت، اطاعت و کسب مطالب و آگاهی‌های دینی، معنوی، اجتماعی و سوق دادن قلوب مؤمنین به درجات بالای اخلاص و پاکی است.

به علاوه مساجد محل توجه خاص به خدا، محل تأمین بهداشت و سلامت روح و جان، محل طهارت و پاکسازی روح و روان از زنگار گناه، محل عبادت، اطاعت و بندگی خدای یکتا، محل شناسایی نیروها و استعدادها، محل سرعت گرفتن در امور خیر، محل رو به رو شدن با مردان خدا، محل شمول رحمت و عنایت خداوند به بندگان، محل نشر فرهنگ مقدس اسلامی، محل تبلور قدرت اسلام و مسلمین، اولین مرکز تبلیغ در اسلام، مرکز وحدت و انسجام مسلمین، محل تقویت نیروی ایمان و تقوی جهت دوری از گناه، محل کمک رساندن به مستضعفین مادی و معنوی، پایگاه جهاد علیه دشمنان خدا و محل ذکر خدا هستند.

با عنایت به آیات و روایات متعدد در زمینه اهمیت مسجد و جایگاه پاکیزه نگه‌داشتن آن، چنین استفاده می‌شود که مسجد محلی است که بهداشت و پاکیزگی، زیبایی و آراستگی در متن آن بوده و جدای از آن نیست. با توجه به موارد فوق، نویسندگان این کتاب که متخصصین رشته بهداشت محیط می‌باشند تصمیم گرفتند تا به دلیل گستردگی مباحث مرتبط با بهداشت و ایمنی در مساجد و سایر اماکن مذهبی مجموعه حاضر را تدوین نمایند.

هرچند پیش از این نیز کتب و مقالات علمی مرتبط با بهداشت مسجد به چاپ رسیده است، لیکن در این کتاب سعی شده تا با نگاهی جامع، مباحث مرتبط با بهداشت و ایمنی و حتی فوریّت‌های پزشکی مطرح شود و در این راستا از مشورت اساتید و صاحب‌نظران متعددی جهت ارتقای این مجموعه استفاده شده است. به دلیل ارزش معنوی این اثر و مشارکت این عزیزان در ثواب آن، اسامی ایشان بر اساس حروف الفبا در ذیل ارائه شده است.

امید است چاپ این اثر بتواند بخش بسیار اندکی از وظیفه‌ای که خداوند به عهده ما در راستای حفظ بهداشت مسجد نهاده است را ایفا نماید و با مطالعه آن توسط دوستداران بهداشت مساجد و اماکن مذهبی، در ارتقای سطح بهداشت در مساجد و پیشگیری از بیماری‌ها و حوادث احتمالی در این اماکن مؤثر باشد. با عنایت به اینکه هیچ اثری بدون نقص نیست لذا مؤلفین این کتاب برخود لازم می‌دانند تا پیشاپیش از خوانندگان محترم که با ارائه نظرات ارزشمند خود موجبات ارتقای کیفی این اثر را فراهم خواهند آورد، تقدیر و تشکر نمایند.

نام ونام خانوادگی	نام ونام خانوادگی
حجت الاسلام والمسلمین محمد هادی آراسته (استاد دانشگاه و کارشناس مذهبی)	دکتر محمدحسین تقدیسی (مدیرکل آموزش و ارتقای سلامت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)
مهندس وحید جعفری (کارشناس ارشد بهداشت محیط، کارشناس مسئول بهداشت محیط، مرکز بهداشت استان یزد)	دکتر بهادر حاجی محمدی (مدیر گروه بهداشت و ایمنی مواد غذایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)
حجت الاسلام والمسلمین علی حبیبیان (رییس ستاد اقامه نماز استان یزد)	مهندس مهدی حسینی حسین آبادی (کارشناس سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهرداری یزد)
حجت الاسلام والمسلمین علیرضا خراسانی (معاون دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)	دکتر علی دهقان (فوق تخصص روماتولوژی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)
مهندس محمد حسین دهقانی تفتی (عضو هیئت علمی گروه مدیریت خدمات بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)	محسن رستگاری (مسئول دبیرخانه کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان یزد)
مهندس علی رضایی پندری (کارشناس بهداشت حرفه ای)	حجت الاسلام والمسلمین حسن زارع (رییس دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)
مهندس جلال صادقی زاده یزدی (دانشجوی دکتری صنایع غذایی، معاونت غذا و دارو، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)	دکتر جواد قادری اردکانی (مسئول سازمان بسیج جامعه پزشکی استان یزد)
حجت الاسلام والمسلمین تقی قرائتی (رییس مؤسسه مسجد)	آیت الله سید محمد کاظم مدرسی (استاد حوزه علمیه یزد و امام جمعه حومه شرقی یزد)
دکتر محمد علی مروتی شریف‌آباد (دانشیار گروه مبارزه با بیماری‌ها، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)	دکتر محسن میرزایی (سرپرست معاونت بهداشتی و رییس مرکز بهداشت استان یزد)
دکتر آزاده نجارزاده (استادیار گروه تغذیه، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد)	دکتر محمد حسن نجفی (رییس مرکز مدیریت حوادث و فوریّت‌های پزشکی استان یزد)

و در پایان از خداوند می‌خواهیم که:

خدایا ما را آن ده که ما را آن به

دکتر محمد تقی قانعیان **مهندس رضا علی فلاح زاده - مهندس پوران مروتی**